

stilhouden, dan kon ik uitstappen, en naar huis gaan. Doch hij hield zich als doof. Toen merkte ik onraad, en begon benauwd te weenen. Hierop keerde hij zijn fronzig en boos aangezicht naar mij toe, zette groote oogen, en dreigde een dikke sjambok, die hij in handen had, op mijn lijf te gebruiken.

Verschrikt, en geheel radeloos, ging ik nu op den bodem van de kar liggen, en weende in stilte totdat ik uitgeput van verdriet, in slaap viel. O, ik weet nog hoe teederlijk gedacht werd aan mijne moeder in die bange ure.

Naderhand werd het donker, en mijn bewaker spande de paarden uit. Hij sprak mij nu vriendelijk aan, en zeide dat als ik zoet zou wezen, alles wel kon zijn. Hij gaf mij ook zooveel koffie als ik wilde drinken, en zooveel brood als ik kon eten. Ik kan mij nog herinneren hoe goed de koffie en het brood mij smaakten.

Na een uur te hebben gerust, ging de reis verder. Wij reisden den geheelen nacht door, doch spanden een paar malen weer uit. Op den volgenden morgen werd de plaats van een bloedverwant mijns reisgezels bereikt. Na het ontbijt vroeg deze hem in mijne tegenwoordigheid: „waar hij aan dezen jongen kwam?” De booze leugenaar antwoordde dat zijne zuster, die zeer arm

is, mij aan hem had gegeven. De bloedverwant zeide nu dat hij mij op zijne beurt maar aan hem moest afstaan. Daarin stemde laatstgemelde toe, echter tegen betaling van twee ponden sterling.

Groote vrees had mij bevangen, daarom durfde ik het niet wagen een enkel woord te zeggen. Nadat de roover echter vertrokken was, verhaalde ik mijn meester de geheele waarheid. Hij verbood mij daarop ten strengste iemand iets hiervan te zeggen; deed ik het, zou een zware pak slagen daarop volgen. Een vreeselijke groote achter os sjambok werd mij ver-toond met de woorden: „Hieronder zult gij krijgen, als ik uitvind dat gij met iemand ter wereld over de zaak hebt gesproken.” Doch men behandelde mij verder goed.

Mijn eerste werk was „lammerschaap” weiden. Naderhand moest ik een troep groote schapen verzorgen. Met der tijd kwam er een onderwijzer, om de kinderen mijns meesters te onderwijzen. Aangezien ik een knechtje was, werd mij dat voorrecht niet bedeed. Gedurende de winteravonden echter, ontbood de goedhartige onderwijzer mij in zijne woning, en leerde mij lezen, en een weinig schrijven. Zoo is het dan gebeurd dat ik, hoewel heden nog een knecht zijnde, toch op een manier een

brief kan schrijven, en tamelijk vlug lezen. Ik ben nog in den dienst van denzelfden man, en hier vindt gij mij heden avond in Basutoland."

Onder dit verhaal had één uit het gezelschap den jongeling met diepe belangstelling, en nauwkeurig aangestaard. Nu riep hij met een harde stem, en tot bewondering van de overigen uit: „Ja, waarlijk, gij zijt Schroeder. Ik ken de geheele geschiedenis hoe gij vermist werd. Ik was één van hen, die naar u zochten. Nu bespeur ik dat gij vele gelaatstrekken hebt van uwen vader." De spreker ging naar hem toe, en gaf een hartelijken handdruk.

Groot was de opspraak in de kamp over het verloren en gevonden kind.

De jongeling was nu natuurlijk nieuwsgierig om alles omtrent zijne ouders te hooren. Volgaarne werd hem alles door zijn deelnemenden vriend verhaald. Onder anderen maakte hij den vreugdevollen zoon bekend dat zijn vader verhuisd was naar een naburig distrikt.

Met den eersten post werd den vader bericht: „Uw kind, zoo lang vermist, is gevonden!" Dadelijk kwam een brief, gloeiende van blijdschap ter hand, waarin verzocht werd dat zijn vriend toch moest zien om verlof te krijgen van den bevelhebber der burgers, voor veertien

dagen, en zijn zoon brengen naar het dorp van het distrikt waar de schrijver woonde.

Hieraan werd terstond gevolg gegeven. Schikkingen werden getroffen. De vader zou den zoon op zekeren dag, in het dorp voormeld, ontmoeten.

De moeder, hoewel innig verblijd, dat haar kind gevonden was, bleef te huis, en maakte een grooten maaltijd gereed, waarop de bureu genoodigd werden, ten einde deelgenooten te worden van de vreugde.

Op den bepaalden dag ontmoette de verlangende vader den verloren zoon, viel hem om den hals, en weende van blijdschap. „Och,” riep hij uit: „Mijn Karel, mijn Karel, zie ik u nog eens weer in deze wereld!”

Om zeker te zijn dat er geene vergissing plaats vond, bezag hij nauwkeurig het eene oor zijns zoons, en vond een teeken die de jongeling als kind had gedragen.

Nu gingen de drie vrienden het middagmaal genieten, in het hotel waar zij logeerden. De vader waarschuwde tegen te veel te eten, „want,” zeide hij, „moeder heeft een grooten maaltijd tehuis gereed, en het zou niet naar haar zin zijn, als gij te weinig van dien maaltijd zoudet nuttigen.”

Een half uur later bracht Karel zijn vader

in een vertrek, en toonde hem zijn Martini-Heny-geweer, een wapen die door den jongen krijgsman zeer op prijs werd gesteld. Hoe het kwam, weet niemand, doch terwijl hij nog het geweer in handen had, ging het schot los, de kogel doorboorde hem het hoofd, en de jonge man viel dood op de voeten van zijn verschrikten vader!

Hoe de diepbedroefde ouder met een verslagen hart naar huis reisde, wat het hem kostte de ontzettende gebeurtenis aan zijne geliefde vrouw mede te deelen, en hoe een vreugdemaaltijd in een begrafenismaal veranderde, laat zich eerder gevoelen dan beschrijven. Maar toch zeiden de ouders, nadat de droefheid wat verminderd was, dat hoe zwaar het hen ook is geweest deze nieuwe ramp te moeten ontmoeten, zij althans nu toch weten dat hun kind dood, en behoorlijk begraven is, en ook is deze beproeving veel lichter dan die van vorige jaren, toen zij niet wisten wat van hun lieveling was geworden.

Geliefde lezers, hoe duister zijn soms de wegen des Heeren! Waarom zou de Hemelsche Vader nu hebben toegelaten, dat de zoon moest sterven nadat hij zijn vader had ontmoet. en zelfs ook voor zijne moeder hem had gezien? Wie kan op zulke vragen antwoorden?

Liever zeggen wij het den gezangdichter na:
(Gez. 21 vs. 4—5).

„Diepe wijsheid zijn uw paden,
Wijsheid zonder eind of paal,
Zijn, o hooge God, uw daden,
Zijn uw wegen altermaal;
Zijn ze zuurheid, zijn ze zoetheid,
Wij aanbidden, zwijgen stil:
Want de wezenlijke Goedheid,
Maakt het goed met dat zij 't wil.”

„Wie zou dan uw doen bedillen?
Kwaad, zegt somtijds ons gevoel
Op uw godlijk doen en willen;
Maar die wijsheid mist haar doel.
Konden w'ooit de reden ramen,
Waarom dus de hemel koos,
Ach! hoe zouden wij ons schamen,
Onze zin bleek zinneloos.”

VI

Eene reis uit de Oostelijke Provincie, Kaap-Kolonie, naar de Kaapstad, en wat op weg gebeurde.

(Een waar verhaal.)

Mstreeks het jaar 1835 woonde er een koopman in een dorp, genaamd D., gelegen in de Oostelijke Provincie van de kolonie De Kaap de Goede Hoop. Hij was zeer verlicht en vooruitstrevend. In het district bevond zich een rijke, doch ongeletterde veeboer.

Op zekeren dag kwam de boer in den winkel van den koopman, en stelde deze voor dat zij gezamenlijk eene reis naar de Kaapstad moesten doen. Hij wilde gaarne in de hoofdstad een paar karpaarden en een rijtuig koopen, en aange-

zien de koopman, (die De Vos heette) goede kennis had van paarden en rijtuigen, zou het hem zeer aangenaam zijn als hij zijn oordeel konde bekomen, alvorens tot een koop over te gaan.

De koopman had hier geen grooten zin in, omdat zijn bezoeker bekend stond als zeer gierig en slecht van humeur. En dus werd het voorstel van de hand gewezen.

De boer heette Du Rand, en was zeer ouderwetsch van kleeding, en lomp van manieren. Hij herhaalde echter zijn verzoek zoo dikwijls, ja, precies telkenmale wanneer het dorp bezocht werd, dat de koopman eindelijk toestemde om de reis te doen.

Zoo werd besloten dat op zekeren dag zijn reis zou worden aanvaard. Ook werd men het eens dat de heer De Vos zijne twee zwarte hengsten voor zijne „buggy” (lichte kar) moest spannen, daarin zouden de twee reisgenooten plaats nemen, terwijl de „achter rijder” (een knecht te paard) voorzien zoude worden van twee flinke paarden, door den heer Du Rand. De kosten moesten om de helft worden gedragen.

Op den bepaalden dag volvoerden de twee heeren hun plan. Na een geheelen dag te hebben gereisd, kwam men in den avond bij een hotel aan.

* * *

Op den volgenden morgen gevoelde de heer Du Rand erg onplezierig over de rekening die ter betaling werd aangeboden. Hij vond de kosten van logies enorm. Hij zou bankroet gaan voordat zij nog halfweg naar de Kaapstad waren genaderd. Zoo zeide de reisgenoot van den heer De Vos. Laatstgenoemde deed zijn best den metgezel tot bedaring te brengen, hetwelk ook eindelijk gelukte.

Op den volgenden avond vernachtten de reizigers nog eens in een hotel, en de morgen daarop zag eene herhaling van de onaangenaamheid over de nieuwe rekening. Opnieuw gelukte het den heer De Vos, zijn vriend te overreden, en men ging verder.

Zoo al reizende kwamen de twee heeren bij het vallen van den avond nabij eene fraaie buitenplaats, prachtig tegen een berg gelegen. De schoone gebouwen lokten, als het ware, den vreemdeling uit, om wat rust te komen genieten.

„Zie nu daar,” zei de heer De Vos, „welk eene prachtige plaats. Gij maakt herhaaldelijk objectie tegen een hotelrekening, komt laat ons bij die plaats gaan vernachten. De eigenaar zal wel een rechtschape mensc zijn, en als wij voor het voeder van onze paarden moeten betalen, zal het niet veel wezen. Gij weet,

Afrikaners nemen niet gaarne betaling voor logies van reizigers."

„Neen, neen," antwoordde de heer Du Rand gramstorig, „wij kennen den man niet, en wie weet welke onbeleefde behandeling ons tegen komt."

„Iemand die eene plaats als deze bewoont is niet onopgevoed, en lieden die eene opvoeding hebben gehad, behandelen reizigers altoos goed," hernam de heer De Vos.

De gramstorige man wilde echter geen gehoor geven. Zij konden maar hier in de vallei slapen, onder een van deze boomen. Hoe zijn reisgenoot het hem voorhield, dat het midden van den barren winter is, dat zijne hengsten gewoon zijn aan een stal, en dat het noch voor mensch, noch voor dier zal uit te houden zijn in den kouden nacht; niets baatte, en om des vredes wil, gaf de heer De Vos toe.

De paarden werden uitgespannen, en alles voor den nacht zou nu in orde worden geschikt.

De „achterrijder" (knecht) Booi geheeten, begon echter geweldig hierover te morren. „Ja," zei hij, „ik kon wel denken dat het zoo zou gaan. Mijn baas is een *gentleman*, en wil als alzoo reizen, maar daar die baas Piet, wat is hij? Om zijne gierigheid en slecht humeur moeten

wij nu hier verkleumen. Ik wensch dat ik mij nooit in dezen boel begeven had."

En de nacht *was* erg koud! Op den volgenden morgen bleek de aarde bedekt te zijn met een zware rijp, en de kombaarsen waaronder de reizigers hadden geslapen, waren zoo hard, dat men ze als huiden konde rond gooien.

Koffie werd gemaakt, en terwijl de half verkleumde reizigers aan het nuttigen hiervan waren, berichte de heer De Vos zijn metgezel, dat het de laatste maal zoude wezen, dat hij hem zoo ver zal krijgen om toestemming te geven in het open veld te kampeeren.

Spoedig zag men iemand te paard komen aanrijden. Het bleek de eigenaar van de plaats te zijn, een welgekleede heer, en gezeten op een flinke paard.

„Goeden morgen, vrienden,” zei hij op minzame wijze. „wie zijt gij, vanwaar komt gij, en wat is de reden dat gij hier in de vallei vernacht hebt? Waarom zijt gij niet naar mijne woning gekomen? Gij zoudt welkom geweest zijn.”

„Wel,” antwoordde de heer De Vos, „de naam van mijn reisgenoot is Du Rand, en mijn naam is De Vos. Wij komen van het dorp D. Ik wilde zeer gaarne bij u gaan

aankloppen voor logies, doch mijn vriend wilde volstrekt niet er in toestemmen."

„Foei! foei!" zeide de vreemdeling, naar den heer Du Rand zich keerende, kom, beloof mij nu dat zoo iets toch nooit weer zal gebeuren. Komt gij ooit weer hier langs, zult gij altoos bij mij aan huis eene hartelijke welkomst hebben."

Na een kort gesprek, en het genieten van een kop koffie, noodigde hij de reizigers tot het ontbijt.

De vriendelijke uitnoodiging werd gretiglijk door den heer De Vos aangenomen, niettegenstaande hij ontevredenheid las in de oogen van zijn medereiziger.

De minzame vreemdeling vertrok naar huis, met den verstande dat de genooden hem straks zouden volgen.

Nauwelijks echter was hij buiten gehoor, of de gramstorige Du Rand gaf aan zijn gemoed lucht.

„Ja," zei hij, „zoo gaat het als een boer zich met een koopman op reis heeft begeven; de koopman wil maar altoos eten en — rusten! Wat geeft hij er om hoe lang de reis duurt! Waartoe is dit nu noodig naar die plaats te gaan om ontbijt te nemen? Moeten de dagen op deze wijs worden doorgebracht? Ik wil wel weten, wanneer wij de Kaapstad zullen bereiken. En elken dag brengt meer kosten."

Hierop gaf de heer De Vos ten antwoord, dat na de koude van den bitteren nacht, een warm ontbijt zeer goed zoude smaken. Ook hadden de paarden eene opknapping in een stal hoog noodig.

De morrende metgezel wilde nog verder murmureeren, doch zijn reisgenoot viel hem in de rede door order aan den knecht te geven de paarden in te spannen.

De ontvangst aan de woning van den vriendelijken uitnoodiger was zeer hartelijk. Zijne echtgenootte en kinderen waren allen even vriendelijk. Heel spoedig stond het ontbijt gereed, en de hongerige reizigers deden zich te goed daaraan. Ook de dieren genoten verzorging in den stal. Zij kregen volop voeder, en werden schoongemaakt met roskam en borstel.

Na het ontbijt werd nog een uur met aangename gesprekken doorgebracht, en daarna was men voor de verdere reis gereed. Zeer gulhartig weigerde de gastheer eenige vergoeding, zelfs voor het voeder van de paarden. Na hartelijke dankzegging verlieten de reisgenooten de plaats in opgeruimde stemming. Booi was tevens vroolijk, want ook hem was een smakelijk ontbijt te beurt gevallen.

* * *

De reis ging nu voorspoedig voor dien dag, tot op nabij den middag. Doch helaas! alweer was er onaangenaamheid. Het dorp G. kwam in gezicht, en de heer De Vos deed het voorstel, hoewel de plaats eenigszins uit den weg lag, er te gaan dineeren. Hij was er nog nooit geweest, en wilde gaarne van de gelegenheid gebruik maken het dorp eens goed te bezien.

Doch hiervoor had de heer Du Rand geene ooren. Hij zeide dat de Kaapstad nooit zou worden bereikt, dat veel tijd reeds verspild is, en dat elke dag de kosten vermeerdert.

De heer De Vos hield voor, dat het er nergens naar lijken zou een dorp, dat men nog nooit gezien had, voorbij te gaan. Wat hem betreft, hij wil er heen, daar de Kat te Rome toch voor den geest zweeft. Doch zijne redeneering vond geen ingang. De reisgenoot werd hoe langer hoe meer onplezierig. Uiteindelijk nam de voorsteller geene notitie meer van den brommenden gierigaard, en dreef den weg langs, die naar G. leidde. Vreeselijk ging het nu op vloeken los aan den kant van den ontevredene, doch zijn metgezel zweeg. Hij liet echter de opmerking ontvallen, dat het goed ware geweest indien hij nooit met zulk een ellendeling op reis was gegaan.

Binnen een half uur waren de reizigers uit-

gespannen bij een fatsoenlijk hotel, doch de gramstorige Du Rand weigerde binnen te gaan, en bleef bij het rijtuig staan. Middelerwijl had de heer De Vos een middagmaal goed genoten, waarna hij een sigaar zat te rooken. Nu kwam de waard bij hem en vroeg, of beide zijne knechten, de blanke bij de kar, en de gekleurde in de kombuis, een „dinner” moesten hebben. Hierop antwoordde hij: „Geef aan den gekleurden bediende zooveel hij wil eten, doch geef niets aan dien nukkerigen vent daarbuiten!”

Nu ging de heer De Vos het dorp beziën, terwijl de knorrige reisgenoot op zijn buik onder een boom, een eind weegs van daar, troost zocht.

* * *

Eerstgenoemde nam een lange wandeling, knoopte hier en daar een gesprek aan, en bezag het dorp nauwkeurig, zoover de korte tijd zulks gedoogde. Op weg naar het hotel stapte hij een slachters- en bakkerswinkel binnen, kocht saucijs en brood, en wat verder noodig was, en liet deze mondprovisies naar het rijtuig brengen, waar ze zorgvuldig in het kistje van de buggy gepakt werden.

De paarden werden nu ingespannen. Op het gezicht hiervan kwam de stuursche Du Rand aanloopen. „Zoo,” bromde deze, „dan zijt gij

toch eindelijk weer reisvaardig. Ik begon te denken, dat wij alhier zouden moeten overnachten." De heer De Vos sprak hem vriendelijk aan, en deed zijn best om het bewolkte aangezicht in aangenamer plooien te brengen.

De reis ging voort, en een heel eind weegs ver waren de gesprekken betrekkelijk onderhoudend. Naderhand echter, begonnen de weeën op nieuw. Het was bij den avond. De zon niet meer zichtbaar.

„Zie daar, Du Rand," zei de heer De Vos, „een prachtige boerenplaats, niet meer dan tien minuten uit den weg; laat ons daar voor den nacht logies gaan zoeken. Naar ik meen, zullen wij welkom zijn."

„Wat?" vroeg eerstgemelde gramstorig, „alweer sprake van *slapen*? Neen, dit kan niet; wij komen dit jaar nooit in de Kaapstad. Het is nog licht, en goed een uur verder kan veilig gereisd worden!"

„Maar, Du Rand," hernam de heer De Vos, „zoo aanstonds is het stikdonker, want de lucht is bewolkt. Wij moeten eene rivier door, die onder gewone omstandigheden diep is. Zoo als gij weet, het heeft onlangs zeer geregend, en het is best mogelijk dat de stroom sterk kan zijn. In dat geval zou het zeer gevaarlijk wezen de doortocht te beproeven, vooral in den donker."

„Neen,” antwoordde de heer Du Rand, „het zal wel zoo erg niet wezen. En gij hebt mij door uwe halsstarrigheid reeds genoeg moeite en ergernis aangedaan. Laat ons voortgaan.”

„Baas Du Rand,” sprak nu de knecht, „baas heeft al aan mijn Seur zooveel onplezier aangedaan en nu wil baas ons nog in de waagschaal stellen in het water.”

„Houd gij den mond parmant. en weet dat gij slechts een „schepsel” zijt. Het scheelt er niet veel aan of ik pak u bij den kraag, en smijt u van het paard af.” Dit was het verbolgen antwoord waarmede Booi tevreden moest zijn.

Gedurende al dezen tijd hadden de paarden stil gestaan. De heer Du Rand wilde geen gehoor geven, en om des vredes wil ging men verder. Het begon donker, en nog donkerder te worden. Eindelijk was het zoo duister dat de koppen der paarden moeilijk te onderscheiden waren, en nu werd de rivier bereikt.

* * *

Zoals door den heer De Vos was voorspeld, bleek de stroom zeer sterk te zijn, en het was erg twijfelachtig of men het wel kon wagen om door te rijden. Goede raad was duur. De onvriendelijke Du Rand werd plotseling zeer vriendelijk jegens Booi.

„Kijk hier, Booi,” klonk het, „ik ken u als een zeer gehoorzame bediende en ook weet ik, dat gij nooit weigert iemand een plezier te doen, als het in uw vermogen is. Rijd nu maar eerst door, dan kunnen wij zien hoe diep het water is, en of het wel raadzaam kon zijn het rijtuigje er aan te wagen.”

Booi had groot bezwaar hierin, vooral omdat hij niet kon zwemmen. Doch niets hielp. Eindelijk besloot de knecht het te beproeven ter wille van „Seur.”

De stroom bleek tamelijk sterk te zijn, doch de bediende bereikte den overkant veiliglijk. Nu werd het er op gewaagd met het rijtuig. Alles ging goed totdat de reizigers bijna er door waren. Ongelukkig was er een groote klip, bedekt door het water, dicht bij den oever. De „drift” was wat steil, en de heer De Vos liet de moedige paarden eenigszins hard galopperen. Plotseling kwam een der wielen op de klip te land, waardoor het rijtuig zoo erg kantelde, dat de heer Du Rand zijn evenwicht verloor, en in het water tuimelde!

Geheel nat en brieschende van woede, kwam hij aanstappen. Zijn metgezel werd nu ten onrechte beschuldigd, dat hij dit met opzet had gedaan. Deze ontkende het, en gaf de verzekering, dat er nooit zoo iets in de verste verte

bij hem was opgekomen. Doch de onplezierige reisgenoot wilde dit niet gelooven. Zijn vriend drong bij hem aan om dadelijk droge kleederen aan te doen, doch deze vriendelijke raadgeving werd op norsche wijze van de hand gewezen. Het water straalde hem van het lijf af, en in dezen benarden toestand werd het rijtuig bestegen.

Een eind weegs gereisd hebbende, werd de benatte man erg koud, en nog eens drong zijn metgezel bij hem aan dat hij zich moest verkleeden. Doch te vergeefs. Nadat de reis nog een mijl verder was voortgegaan, begon onze vriend van koude op de tanden te klappen.

„Kom, zeide de heer De Vos, „luister toch naar goeden raad en verwissel uwe natte kleederen voor droge. Gij mocht wellicht een hevige koude vatten en sterven.”

Ditmaal gaf de half verkleumde man gehoor, en was spoedig in droge en warme kleedij gestoken. Ook gebruikte zijn medelijdende vriend bovendien de voorzorg om hem verder in een dichte kombaars te hullen. Nu gevoelde hij zich natuurlijk veel meer op zijn gemak, doch om hem in een goed humeur te brengen, daarin kon zijn reisgenoot niet slagen.

Na eene verdere reis van zes mijlen in den donker, werd de helling van een berg bereikt.

Deze plaats was dicht begroeid met bosschen, en aan den eenen kant eene diepe kloof.

„Kijk hier, oú vriend,” zeide de heer De Vos, „wij kunnen nu niet verder, want het zou voor onze dieren te veel zijn nog in dezen nacht den steilen berg te moeten overgaan. Wij kunnen maar hier vernachten. Ik zou u nu ook het verwijt mogen doen dat gij er oorzaak van zijt dat mijne hengsten in dezen kouden nacht zonder stal moeten klaar komen, doch wij hebben al zóóveel onaangenaamheid gehad, dat er liefst gezwegen moet worden.”

De heer Du Rand bleef het stilzwijgen bewaren, en de bediende begon uit te spannen. Intusschen stapte onze norsche vriend in stilte naar de helling van den berg. Nog waren de tuigen niet van de paarden, of een geweldig gekraak van tusschen de bosschen werd gehoord. Verrast vroeg de heer De Vos: „Booi, wat in de wereld beteekent dat geraas?”

„Ik meen dat Baas Du Rand de diepe kloof moet zijn ingetuimeld!” was het antwoord.

Dadelijk begaf de nu verschrikte reisgenoot zich naar het tooneel, doch kon niet zien waar de vermiste man beland was. Hij riep een en andermaal luide, doch te vergeefs. Na volhardend en angstig roepen kwam er eindelijk eene stem uit de diepte: „Wat is het dat gij zoo

naar mij roept? Gij wist heel goed dat ik hier zou intuimelen, en gij hebt mij niet gewaarschuwd. Dit is alweer een van uwe sluwe manieren om wraak uit te oefenen." Op deze woorden volgde een vreeselijk vloekwoord.

De heer De Vos moest nu weder ontkennen dat hij ooit zoo iets in den zin had, en gaf raad hoe om weer naar boven te komen. Doch dit was zoo gemakkelijk niet. Eindelijk werd het bevonden dat indien de heer Du Rand ooit weer uit zijn gevaarlijken toestand zoude geraken, moest een touw hem worden toegeworpen. Dit werd dan ook terstond gedaan, en hij kwam, na veel sukkelens, en inspanning van krachten, weder bij zijne reisgenooten. De kleederen waren erg verscheurd, en het aangezicht was zeer bebloed. Ontzettend vertoornd liep de ongelukkige man weg, en ging op een afstand alleen zitten.

Booi had middelerwijl het avondeten gereed gemaakt, en saucijs smakelijk gebraden.

De heer De Vos ging daarop zijn onplezierigen metgezel vriendelijk toespreken, en noodigde hem om wat eten te komen nuttigen.

„Ga gij naar de maan!” klonk het hem tegen, „ik wil niets hebben.”

Op zachtmoedige wijze verhaalde hem zijn vriend dat er „heerlijke saucijs,” smakelijk gebraden is.

Dit bericht maakte een gunstigen indruk op den gramstorige, en hij liet zich overreden. De maaltijd werd gretig genuttigd. Dit laat zich verstaan wanneer in aanmerking wordt genomen dat de hongerige man, door zijne stuurschheid de middagmaal niet had genoten, en bovendien nog eene indompeling in ijskoud water had ondergaan.

Na het eten, en onder het rooken van een pijpje, gevoelde de heer Du Rand zich veel beter, ja, begon zelfs luimig te worden.

* * *

Na het doorbrengen van een verschrikkelijken kouden nacht, ging de reis in den vroegen morgenstond, onder het gezang der vogelen, verder. Elke dag bracht nieuwe moeilijkheden en onaangenaamheden, totdat eindelijk de heer De Vos het als zijne vaste overtuiging uitsprak, dat het beter geweest ware, had hij de reis nooit aanvaard.

Met der tijd was de Kaapstad in gezicht, toen het volgende gesprek plaats vond:

De Vos. „Wel, vriend Du Rand, daar ligt de Kaapstad. Waar gaat gij logeeren? Wat mij betreft ik ga naar het Central Hotel.”

Du Rand. „Ik ga bij Jan Potgieter logeeren. Hij is dikwijls bij mij aan huis geweest, en

heeft van mij ossen gekocht. Ik heb hem toen geherbergd, en zoo geloof ik zal hij mij ook herberg geven."

De Vos. „Kijk hier, oú vriend, gij hebt nu al op weg steeds geweigerd om naar goede raadgeving te luisteren, en het is altoos slecht uitgevallen. Ik wil u hierover geen verwijt doen, doch merk dit aan slechts als eene waarschuwing. Luister toch *nu* naar goeden raad. De gewoonten van de stad zijn gansch verschillend van die, waaraan wij gewend zijn. Potgieter is rijk, en naar ik meen, zal hij gansch onwillig wezen aan een vreemdeling logies te verschaffen."

Du Rand. (in opgewondenheid) „Maar *ik* heb hem logies verschaft, en dit wel kosteloos."

De Vos. „Dit mag waar zijn, doch gij verliest twee zaken uit het oog. De eerste zaak is deze: hij heeft van u ossen gekocht, en dus hebt gij voordeel bij hem gehad; de tweede is: er was geen hotel nabij uwe plaats, waar hij een nachtverblijf voor geld kon vinden."

Als naar gewoonte echter, had de eigenzinnige man geen ooren voor vriendelijke terechtwijzingen, en bleef halsstarrig bij zijn besluit. „Wel," zeide de heer De Vos eindelijk, „let op mijne woorden, gij komt met de kous op den kop mij opzoeken. Ik zal den naam van

het hotel, waar mijn tehuis zal zijn, op een stukje papier schrijven; bewaar het goed, want zoo waar als uw naam Du Rand is, gij zult het noodig krijgen."

Hierop werd dit gedaan, en de ongezeggelijke man stak het papiertje in zijn zak.

Naderhand waren de reizigers in het midden der stad, en de heer Du Rand klom van het rijtuig af, met tapijtzak in de hand, om naar de woning van den heer Potgieter te gaan zoeken. Zijn reisgenoot reed naar het hotel. Het duurde niet lang of een straatjongen kreeg hem in het gezicht. Zijn ouderwetsche kleeding trok al dadelijk de aandacht.

„Mijnheer, mijnheer!" zeide de jongen, „gij zijt zeker een vreemdeling, niet waar?"

Hierop verhaalde de heer Du Rand in alle eenvoudigheid zijne geschiedenis. Ja, hij is een vreemdeling, komt van het dorp D. in de Oostelijke Provincie, heeft de verre reis in gezelschap van een vriend per kar gedaan, en gaat nu zoeken naar de woning van den heer Potgieter, om, indien mogelijk, er logies te vinden.

„O, mijnheer," hernam de jongen, „ik weet goed waar de heer Potgieter woont. Het is echter ver, mijnheer, en als mijnheer mij een sixpence wil geven, zal ik mijnheer er spoedig brengen."

„Nu ja, kind,” was het antwoord, „breng mij dan daar.”

„Ja, maar mijnheer moet weten dat wij alhier in de Kaapstad al zoo dikwijls bedrogen zijn geworden, dat er niets meer ondernomen wordt dan tegen vooruit betaling. Zoo moet mijnheer dan, als 't u belieft, mij eerst de sixpence geven.”

Hiertoe was de heer Du Rand niets onwillig, een reikte hem het gevraagde toe. Zoo gingen die tweeën voort. Na een eind weegs te hebben gewandeld, zette de jongen het op een loopen, kroop onder een nabijzijnde brug in, en maakte zich uit de voeten!

Radeloos stond de reiziger nu daar, eenzaam en verschoven. Heel spoedig maakte een tweede straatjongen zijne opwachting.

„Mijnheer,” zeide deze, „hoe komt het dat mijnheer hier zoo alleen staat? In alle eenvoudigheid herhaalde de vreemde zijne geschiedenis, wie hij is, waar hij van daan komt, naar wiens woning gezocht werd, en ook welk bedrog er door den jongen gepleegd was.

„Maakt jullie zoo hier in de Kaapstad om een mensch te bedriegen? Eerst geld ontvangen, en dan in plaats van het te verdienen, hard weg loopen?” vroeg hij.

„O neen, mijnheer,” was het onschuldig ant-

woord, „wij doen niet allen zoo, maar die jongen die weggeloopt is spreek er niet van mijnheer, ik ken hem goed, hij is een opperste spitsboef! Doch *ik* zal mijnheer eerlijk behandelen, en mijnheer brengen waar mijnheer wil zijn, als gij mij een sixpence vooruit geeft.”

Hiertoe was de hoorder niet gewillig, en sprak de vrees uit dat hij op nieuw zou bedrogen worden. De jongen, echter, verzekerde hem, met allen schijn van eerlijkheid dat dit het geval niet zou zijn. Zoo werd het geld overhandigd, en nog eens ging het voort. Op den afstand van ongeveer een paar honderd treden liep ook deze straatjongen snellijk en schielijk weg, sprong over een muur, en was spoorloos verdwenen!

* * *

Alweer stond onze vriend vreemd op te kijken bij deze tweede verlating. Het was niet lang of een derde straatjongen verscheen op het tooneel.

„Mijnheer,” heette het nu, „heeft Mijnheer iemand noodig om u den weg te wijzen?”

Gramstorig antwoordde de onthutste reiziger: „Nee, ga weg, jullie zijt allen even oneerlijk. Twee hebben mij reeds bedrogen, voor een derde zal ik op de hoede wezen.”

„Ach mijnheer,” pleitte de jongen, „ik ben niet oneerlijk, gelijk de anderen. Waar wil mijnheer heen?”

„Ik moet naar den heer Jan Potgieter, doch ik heb u niet noodig,” was het antwoord.

„Ik zal mijnheer er veilig brengen als gij mij een rijksdaalder geeft,” ging de jongen voort.

„Ik zeg u, ga weg,” zeide de verstoorde man, en mikte met zijn tapijtzak naar het hoofd van den knaap. Het scheelde weinig of hij kreeg een flinken nekslag.

Zoo ging de heer Du Rand nu alleen voort, doch de jongen, hoewel van verre volgende, hield hem goed in het oog. Op een afstand was een vendutie aan den gang en daarheen richtte hij zijne voetstappen. Op de plaats aangekomen zijnde, werd de naaste man aangesproken en naar den weg naar de woning van den heer Potgieter vernomen.

„Ja, kijk, o't vriend,” zeide de vriendelijke raadgever, „het is wat ver. Gij moet deze straat langs, dan op het einde de linker straat in; dan weer rechts totdat gij bij een half klare steen gebouw komt; dan gaat gij een soort van laan op, begroeid met boomen aan weerskanten; dan weer links, totdat gij komt bij een lange paal van een barbier; dan weer

rechts, vervolgens weer links; houdt dan maar die straat langs, zij is zeer lang, maar heeft niettemin een einde. Daar kunt gij dan verder vernemen."

„Maar mijn vriend," antwoordde de reiziger, „dit is mij te veel, hoe zal ik dit alles in het geheugen houden?"

Daar de verkooping nu goed aan den gang was, werd van den heer Du Rand geene verdere notitie genomen, behalve dat eenigen met zijn ouderwetsche kleeding den spot dreven.

Langzaam ging hij thans voort en keek vreemd in het rond. Eindelijk kon hij niet verder, en de wandelaar bleef staan in geheele verwarring.

De straatjongen had hem intusschen op veiligen afstand gevolgd, en zijne verlegenheid opmerkende, dacht hij bij zichzelf: hier is toch weer een kans om iets te verdienen, en sprak den vreemdeling met dat doel opnieuw aan.

„Mijnheer, de stad is zeer groot en gij zult de woning van den heer Potgieter nooit vinden, als niemand u den weg er heen wijst.

„Nu, wat moet ik u dan geven als gij dat werk op u wilt nemen?"

De jongen noemde weder een rijksdaalder doch de heer Du Rand maakte groot bezwaar. Echter hierop was niets af te dingen, en de

onwillige man was verplicht om toe te stemmen. Ook moest het geld vooruit betaald worden, met dien verstande, dat de gever dicht achter de geleider kon loopen, en hem bij de jas grijpen in geval er plan tot ontvluchten was. Dit werd gedaan, doch de knaap was eerlijk genoeg om hem te brengen tot vlak over het huis van den heer Potgieter. „Daar, mijnheer is de woning,” zeide de jongen.

Nu ging de reiziger aankloppen bij de prachtige deur, terwijl de jeugdige wegwijzer aan de overzijde van de straat een rustplaats vond, en ook om het einde van de geschiedenis te zien.

* * *

De deur werd geopend door een welgekleede blanke dienstmeid.

„Goeden dag, juffrouw,” zeide de heer Du Rand, haar de hand biedende, „zijt gij juffrouw Potgieter.”

„Nee, mijnheer,” antwoordde deze met een verachtelijken blik en met weigering van de hand, ik ben haar bediende.”

„Is Mijnheer Potgieter te huis?” vroeg hij verder.

„Nee, hij is afwezig, en komt voor de eerste drie dagen niet weerom,” gaf zij ten antwoord.

„Is juffrouw Potgieter te huis?” werd vervolgens gevraagd.

„Ja.”

„Zeg toch, als het u belieft, ik wil haar voor een oogenblik spreken.”

De meid verdween, en subiet verscheen Mej. Potgieter.

„Dag, juffrouw Potgieter,” zeide de vreemde haar de hand toereikende.

„Goeden morgen,” zeide de dame, die met verwondering zulk een ouderwets gekleede heer voor hare deur zag. Ook gaf zij hem niet de hand. „Kan ik iets voor u doen?”

Hierop begon de geschiedenis, wie hij is, van waar hij komt, dat de heer Potgieter dikwijls ossen van hem had gekocht, dat hij hem had geherbergd, en dat het nu zijne begeerte is voor drie of vier dagen lang wederkeerig te worden geherbergd.

Kortaf gaf Mej. Potgieter ten antwoord:

„Mijnheer Du Rand, wij houden geen hotel. Kort om den hoek is een mooi logieshuis, en de prijzen zijn billijk.”

Met deze woorden deed zij de deur dicht, en de vreemdeling bleef op de stoep in verbijstering staan. Na eenige minuten bevond hij zich nog eens op straat. Als een pijl liep de straatjongen op hem toe.

„Mijnheer,” zeide hij, „ik zie zij willen u niet herbergen. Ach, mijnheer, dit kon ik wel denken, want zij zijn rijke en hoogmoedige menschen. Wat gaat mijnheer nu doen?”

„Ja, dit weet ik waarlijk zelf niet,” was het antwoord.

Na eene poos zeide hij: „Zoo ver ik zien kan blijft er niets verder op over dan dat ik mijn reisgenoot moet opzoeken.” (Binnensmonds.) Het komt waarlijk uit zooals hij gezegd heeft.”

Jongen: „Waar logeert hij mijnheer?”

In antwoord haalde de heer Du Rand het stukje papier, hem door zijn vriend gegeven, en waarop de naam van het hotel stond, voor den dag.

„Lees hier even, de naam van de plaats waar hij logeert staat er op,” zeide de vreemdeling.

„Ach, mijnheer,” antwoordde de jongen, „het spijt mij zeer, doch lezen kan ik niet. Ik kan echter iemand spoedig gaan roepen die het verstaat.”

Hierin werd toegestemd, en meteen was de knaap er heen. In bittere gedachten verzonken stond de ontstelde Du Rand te wachten. Binnen weinige minuten was hij terug, vergezeld van een andere straatjongen.

„Mijnheer,” begon deze nu, „moet ik voor mijnheer iets lezen?”

„Ja, lees wat hierop staat,” zeide de heer Du Rand.

„Maar mijnheer moet mij eerst een shilling geven,” was het wakkere antwoord.

„Wat, een shilling? Zijt gij gek? Kunt gij mij dit kleine plezier niet zonder betaling doen?” zoo liet de vermoede reiziger zich hooren.

„Nee, mijnheer, dit kan niet,” hernam de knaap, „want mijn vader heeft zwaar moeten betalen, om mij geleerd te krijgen.”

De heer Du Rand wilde nog verder protesteeren, doch de jongen deed als wilde hij dan maar heengaan, en zoo gaf eerstgenoemde de gevraagde shilling. Nu las hij: „Central-Hotel.”

„O ja, mijnheer!” riep de eerste knaap, „het Central-Hotel ken ik goed, en ik zal mijnheer er brengen, doch het is geweldig ver, en mijnheer moet mij een halve kroon geven.”

Nog eens werd door den heer Du Rand hevig protest aangeteekend. De jongens, zeide hij, willen hem geheel uitplunderen. Doch het baatte niets. De knaap won de zaak door er op te wijzen, dat hij doorgaans eerlijk had gehandeld, en stipt woord had gehouden. En zoo ging de optocht nog eens voort, de jongen vóór, de reiziger achter.

Middelerwijl had de heer De Vos een goed

middagmaal genoten, en zat op het balkon een smakelijk pijpje te rooken. Schielijk zag hij een blijkbaar vermoeiden wandelaar, begeleid door een straatjongen, aankomen. Tot zijne verwondering moest hij zijn reisgenoot herkennen. Na wederkeerige groeten, verhaalde de afgematte man zijne wederwaardigheden, tot groot vermaak van zijn metgezel, die hem nog eens den raad gaf, om in 't vervolg toch naar vriendelijke terechtwijzing te luisteren.

De heer Du Rand werd de stad spoedig moede, en wilde naar huis. Zijn vriend integendeel had zin wat langer te blijven, en hierover ontstond alweer verbittering. Op een schoonen morgen verraste eerstgenoemde zijn metgezel met het bericht, dat hij twee paarden en een licht rijtuig had gekocht, een koetsier gehuurd, en dat hij nog op denzelfden dag de terugreis zoude beginnen. Het is bijna noodeloos te zeggen, dat dit goed nieuws was voor den verlichten De Vos, en dat hij den afreizende met blijdschap den afscheidsgroet gaf.

* * *

De geachte lezer lette in deze geschiedenis erop, wat de gevolgen van gierigheid zijn, welke ellende een slecht humeur kan berokkenen, en wat een beschaafde man vooruit heeft bij

een ongeletterde. Ook zien wij hier, hoe goed het zou geweest zijn, als er gewilligheid was om naar trouwe raadgeving te luisteren. Menigmaal wordt door den Heer ons een verstandige vriend op onzen levensweg beschikt, doch van zulk eene gave wordt vaak weinig gebruik gemaakt.

VII.

Hoe ik uit den Transvaalschen Vrijheidsoorlog ontsnapte.

(Een verhaal door een kleurling.)

Het volgend verhaal werd medegedeeld door een kleurling. Of alles waar is, is twijfelachtig. Althans de lezer zal een aangenaam half uurtje in het eenzame genieten, bij het nagaan van deze geschiedenis. De namen der dorpen zijn verbloemd.

Wat de berichtgever verhaalde, komt hierop neer:

Kort voor den Transvaalschen Vrijheidsoorlog woonde ik in het dorp F., in de Westelijke provincie. Werk was schaarsch, en zoo was ik genoodzaakt eene verdienste te gaan zoeken.

Met dit doel kwam ik aan in het dorp X. Daar vernam ik dat een heer uit de Transvaal een aantal wagens had gekocht met het doel ze in dat gewest te verkoopen. Ik zocht hem op, en trof eene overeenkomst om als drijver van een der wagens mede te gaan.

De reis ging goed. Toen wij te D. aankwamen werd een gerucht vernomen als zouden de Transvalers oorlog in den zin hebben, en wel tegen de Engelsche regeering, ten einde hunne onafhankelijkheid terug te bekomen.

Mijn baas lachte hierover, en zeide dat dit maar een ijdel praten is. Evenwel, toen het volgende dorp, twee dagen reizens verder, bereikt werd, was het gerucht nog sterker. Eenige dagen later waren wij den Vrijstaat binnen getrokken, en toen kwam het ons ter ooren dat de inwoners van de Transvaal wel degelijk tot den oorlog besloten hadden. Na verloop van een week werd er halt gemaakt op den oever van de Vaalrivier, en wij vertoefden een paar dagen. Hier kwam het bericht dat de veldkornets van den Transvaal reeds aan het kommandeeren zijn voor den oorlog. Dit bericht werd voortdurend bevestigd door inwoners van die landstreek, die vluchtende met hunne huisgezinnen en vee, voorbij kwamen. Zij zeiden niets te doen te willen hebben met den opstand,

want tegen de machtige Engeland was de zwakke Transvaal niet opgewassen.

Op een morgen zat mijn baas op de voor-
kist van zijn wagen in diepe gedachten ver-
zonken. Naderhand riep hij mij. „Kijk Jan,”
zoo werd het mij voorgehouden, „ik heb een
voorstel aan u en den Kafir Klaas. Gij hoort
er is oorlog in de Transvaal. Ik wil er uit
blijven, want voor eene overwinning is er vol-
strekt geen kans. Ik ben bevreesd dat zoodra
ik over de Vaal ga, men mij zal kommandeeren,
en dan ben ik vast. Als gij en Klaas wilt gaan
om mijne beesten te halen, en ze alhier bij
mijn wagen bezorgt, kunt gij ieder voor u drie
van de beste vaarzen uitzoeken.”

* * *

Ik maakte de opmerking dat er gevaar was
dat wij tweeën in den val konden loopen, doch
de baas stelde mij gerust. Vroeg op den vol-
genden morgen, en gewapend met een brief
aan den schoonzoon van mijnheer, gingen Klaas
en ik op reis. Na twee dagen flink loopens,
kwamen wij behouden aan op de plaats, en
overhandigden den brief.

„Zoo, zoo,” zeide de schoonzoon, na den in-
houd te hebben gelezen, „dit is een goed plan
van vader om uit het vuur te blijven. Ja, ik

ben ook maar zeer haastig uit den Staat te komen, want het is mij insgelijks niet naar den zin deel in den oorlog te nemen."

Gedurende den namiddag werd mij door hem het voorstel gedaan, dat hij een bediende zoude zenden om de beesten bij elkander te brengen, terwijl ik op den volgenden morgen vroeg hem moest helpen een aantal paarden naar de markt te Z. te brengen. De Engelsche troepen kochten rijpaarden tegen hooge prijzen, voor den oorlog.

Voor zonsopgang waren wij reisvaardig, en ieder op een fluksche merrie gezeten, werd de plaats door ons verlaten. De schoonzoon beduidde mij dat het niet raadzaam is om lang op het dorp te vertoeven, en gaf het plan dat er niet afgezadeld moest worden, maar dat zoodra de paarden verkocht waren, de terugreis zou worden aanvaard, niet echter, alvorens een brood, en een blikje visch zouden gekocht zijn. Dan, na een half uur te hebben gereisd, konden wij afzadelen en eene soort van ontbijt genieten.

Dit plan werd uitgevoerd. De baas kreeg hooge prijzen voor zijne paarden, en binnen een uur was het geld in de beurs. De terugreis werd nu aanvaard. Na een half uur reizens kwamen wij aan bij een kleine rivier, gingen ongeveer een paar honderd treden uit den weg, namen de zadels af, en lieten de paarden los.

Nabij onze rustplaats was een steile rand, langs welke een wagenpad afkwam. Ik had pas een vischblikje bij de hand genomen, en wou het juist met mijn zakmes opensnijden, toen plotseling drie gewapende Transvaalsche boeren te paard den gezegden weg afkwamen.

„Kijk daar, baas,” zei ik verschrikt, „daar die bazen komen ons kommandeeren.”

„Neen,” antwoordde hij, „ze zijn jachters.”

„O, neen, mijn lieve baas,” hernam ik nog heviger verschrikt, „mensen die op de jacht gaan hebben de bandelier niet zoo vol kogels gelijk die baas daar die vooraan rijdt. Baas zal dezen morgen iets zien.”

En, ja wel, binnen weinige minuten verliet de driemanschap den weg, en trad op ons toe.

De voorste ruiter was een zeer groot en lang man. Hij steeg van zijn paard, groette mijn baas vriendelijk, en knoopte een gesprek aan. De andere twee waren even vriendelijk. Eerst-gemelde vroeg naar den naam en woonplaats van mijn baas, en die vernomen hebbende, bracht hij een groot stuk papier te voorschijn waarop een aantal namen geschreven was. Hij las voor een paar oogenblikken in stilte.

Ik fluisterde: „Ziet baas nu?”

Hij zag mij in stilte met groote oogen aan, en zette een ernstig gelaat.

Naderhand zeide de gewapende vreemdeling : „Ja, kijk, oû vriend, mijn naam is W., en ik ben veldkornet voor de wijk K. Ik heb bevel gekregen van de Transvaalsche Regeering, want gij zult wel weten dat wij de Engelsche Regeering niet erkennen, om te kommandeeren voor den oorlog dien wij denken te verklaren tegen de Engelschen.”

Bij het hooren van deze woorden, kromp mijn hart ineen en het gelaat mijns meesters was stroef.

„Ik zie uw naam staat op mijn lijst,” ging de veldkornet voort, „en zoo kommandeer ik u bij deze in naam van de Regeering der Zuid-Afrikaansche Republiek.”

Nu keerde hij zich naar mij, en vroeg: „En gij, oû ta, wat is uw naam?”

Met bevende en benauwde stem antwoordde ik: „Mijn naam, baas, is Jan, doch ik woon in de Westelijke Provincie der Kaapkolonie, en ik ben slechts op bezoek in de Transvaal.”

„Ja, mijn jongen, dit kan ik niet helpen. Mijne orders zijn ten effekte dat ik allen zonder onderscheid, die ik op weg vind, moet kommandeeren, en zoo kommandeer ik u dan ook.” Dit woord sprak de, voor mij, ontzaglijke man.

Hij zeide verder aan mijn baas dat hem een kwartier tijd vergund werd om zijn ontbijt te

nemen, daarna zou hij, plichtshalve, ons moeten terug nemen naar het dorp.

Met angstige harten aten wij ons brood en visch, en dronken wat water, dat wel „water der verdrukking” had kunnen genoemd worden. Toen deze sobere maaltijd genuttigd was, sprak de veldkornet nog eens:

„Où vriend, het is nu wel wat aardig om het te zeggen, maar ik heb bevelen ontvangen om allen die ik op weg kommandeer naar de naaste gevangenis te brengen, en dit ben ik dan nu ook verplicht om te doen. Ook moet ik zeggen, dat aangezien zoovelen al den Staat heimelijk hebben verlaten, moet ik de uiterste voorzichtigheid in acht nemen. Het zal dus noodig wezen om u beiden aan elkander te boeien.”

Hierop bracht hij twee handboeien te voorschijn, en mijn baas en ik werden er ingeklonken, terwijl van onze paarden bezit werd genomen. Aldus verzekerd, werden wij als kwaaddoeners terug naar het dorp gemarcheerd.

* * *

Aldaar aangekomen, ging het regelrecht naar de gevangenis, alwaar men ons aan den schout overhandigde. Hier bleven wij drie dagen in bewaring, en kregen slechts taai beestenvleesch en mielies, ruw opgekookt, te eten. In de

gevangenis bevonden zich vele soorten van menschen, allen van de laagste klasse. Er waren Ieren, Duitschers, Engelschen, Zwitsers, Korannas en Mahowas. Deze waren allen op weg gevonden, en gekommandeerd.

Vroeg in den morgen van den vierden dag kwam het bevel dat de gevangenen zich moesten scharen voor de deur van het gebouw. Dit gedaan zijnde bevonden wij ons omringd door een groot aantal gewapende blanke ruiters, zijnde Transvaalsche boeren. Ook was de kommandant van het distrikt tegenwoordig. Deze man steeg naderhand van zijn paard en sprak als volgt:

„Gij allen die hier voor mij staat, luistert, ik heb u iets belangrijks te zeggen. Ik ben gekomen om te vernemen wie van u gewillig zijt naar den oorlog te gaan en hoe velen bekwaam zijn, bij gebreke van persoonlijken dienst, oorlogsbelasting te betalen.”

Mijn baas vroeg hoeveel hij moest geven. De Kommandant wilde zijn naam en den naam zijner woonplaats weten, en toen die bijzonderheden verschaft waren, las hij eenigen tijd in een groot blauw stuk papier, waarna het antwoord kwam: £ 25 aan kontanten, vijftien zakken mielies en een wagen en span ossen. Ingeval laatstgemelden niet door den vijand veroverd worden, zullen ze op het einde van

den oorlog aan u terug bezorgd worden ; althans zoo veel er van nog overig is."

Mijn meester maakte bezwaar tegen zulk eene zware belasting, doch hem werd beduid dat niets er van af hielp. Ook kwam de aankondiging dat al de ponten van de Vaalrivier in beslag zijn, en dat dus aan ontvluchten niet te denken viel. Wat kon mijn baas nu anders doen als toestemmen? Hij betaalde dadelijk het geld, en vier mannen kregen bevel met hem mede te gaan ten einde de wagen en ossen, en mielies te halen.

Nu sprak ik hem aan, en vroeg hoe het nu met mij stond. Daarop wilde hij van den kommandant weten hoeveel er betaald moet worden voor mijne vrijlating, en kreeg ten antwoord dat kleurlingen gelost kunnen worden voor £ 15 (vijftien ponden sterling). Deze som vond hij te veel, vooral omdat zulk eene zware oorlogsbelasting hem alreeds was te beurt gevallen, en hij weigerde om mij in vrijheid te stellen. Binnen weinige minuten stond ik eenzaam en verlaten onder de overige gevangenen, want mijn meester was subiet heengegaan.

Thans richtte de kommandant tot ons het woord en wilde weten wie van ons begeerig en bekwaam was, de belasting, in ruil voor onze vrijheid, te betalen.

Een stem klonk uit het gehoor: „Hoe kan mijnheer zoo vragen? Vanwaar moeten wij het geld halen? Wij zijn arm en bezitten niets.”

„Nu wel,” zeide de bevelhebber, „dan blijft er voor u twee keuzen op over, namelijk: naar den oorlog gaan of heden morgen nog te sterven met een kogel door het hoofd. Allen, die wenschen dood geschoten te worden, moeten de rechterhand opsteken.”

Niemand gaf hieraan gevolg, en de kommandant zeide toen dat al de tegenwoordigen den zelfden dag naar het boerenkamp, als krijgslieden zouden worden gezonden. Dit werd dan ook gedaan. Wij kregen elk een wapen van eenig soort, en werden op geregelde wijze naar het kamp gemarcheerd, alwaar wij na twee dagen fluks loopens, in den avond aankwamen.

Hier bleef ik eenige weken. Het leven was benard. Mijne mede-gevangenen waren van de laagste soort. Tot mijn geluk echter, was er toch één fatsoenlijke onder, en wel afkomstig uit de Westelijke Provincie der Kaap-Kolonie. Deze man maakte onze beider ballingschap wat dragelijker.

* * *

Op elken morgen deed een beambte de rondte om te vernemen of er ook eenige klachten

tegen de dienstboden waren. Als een baas eene klacht had, werd de bediende, zonder verhoor, aan een wagenwiel vast gebonden, en vijf en twintig slagen op den rug met een achter os sjambok toegediend. Nooit was er navraag, of er niet wellicht wederkeerige klachten tegen de heeren konden ingebracht worden.

Op zekeren dag ging een aantal boeren uit het kamp, naar een hotel in de buurt. Ik moest er mede heen als „achterrijder.” Bij het hotel bevonden zich eenige officieren uit het Engelsche leger, en deze raakten met de Transvalers in gesprek. Alles ging zeer vriendelijk toe. De Engelschen gaven hun spijt te kennen, dat het mogelijk tot een oorlog zou loopen, waarop geantwoord werd: „Ja, dit zou de schuld van Engeland zijn.”

Naderhand ging men aan het schijfschieten. Toen kwam er een achtenswaardige grijsaard op het tooneel, vergezeld van een twaalfjarigen knaap. De oude man was zeer luinig, en knoopte een levendig gesprek aan met de Engelsche strijders. „Gij spreekt van oorlog, mijne vrienden,” zeide hij, „nu komt, ik zal u van daag toonen wat mijn kleinzoon van twaalf jaren oud met een geweer kan doen.” De officieren zeiden dat dit goed hooren was. Nu werd op verzoek van den grijsaard een pop,

zoo groot als een kleine man, gemaakt, en opgezet op een afstand van vijfhonderd treden, om naar te schieten.

Hij overhandigde zijn kleinzoon een geweer, en vroeg: „Nu, mijne heeren, waar verlangt gij den kogel te zien doorgaan? Door het oog, of den mond van de pop?” Iemand riep: „Door het oog.” De knaap nam bedaard het geweer, en daar! de kogel was door het oog! Van alle kanten riepen de Engelsche krijgers „hurrah.” Vervolgens werd het door het kind nog eens beproefd. Ditmaal was de mond het mikpunt, en ook daar was het raak. En zoo ging het voort. Telkenmale zond ons vriendje het lood waar verlangd werd, tot groote verbazing en waar vermaak der Engelsche vrienden. Eindelijk werden door hen drie juichkreten ter eere van den jeugdigen schutter gegeven. Ook werd een kollekte gemaakt, en een aantal halve kronen den knaap als eerebewijs overhandigd.

Nog een paar weken verliepen. Het leven in de kamp was erg eentonig en het voedsel min. Mijne ballingschap was vreeselijk tegen mijn zin, en het verlangen naar huis was zeer groot.

Op een morgen werd een span ossen vermist. De dag was zeer nevelachtig en donker, en men kon bijna niet tien schreden vooruit

zien. Gelukkig kwam het zoo dat mijn maat uit de Westelijke provincie en ik bevolen werden de vermiste dieren te gaan zoeken. Wij waren beiden gewapend met korte geweren, „carbines” genaamd, en troffen eene overeenkomst dat het zoeken in verscheidene richtingen zoude plaats hebben, en dat in geval de ossen door een onzer gevonden werden, een schot moest worden gelost als een teeken. Hoewel ik geen plan had deze overeenkomst uit te voeren, deed ik het echter alzoo voorkomen.

Nauwelijks was de kamp uit het gezicht, of mijne koers werd veranderd, en voort ging het naar de Kaapkolonie. Mijn hart bonsde van vreugde bij eene mogelijke ontsnapping, doch de bange vrees was ook aanwezig dat het anders kon uitloopen. Werd ik wellicht gevangen genomen, en teruggebracht naar de kamp — o wee mij! De gevreesde en wreede achter os sjambok stond levendig voor den geest, alsook de pijn dergenen die in mijne tegenwoordigheid vijf en twintig slagen er mede hadden ontvangen. Zeker was het mijn lot eene wreede afranseling van minstens vijftig slagen te krijgen.

Echter, ik wilde het wagen, en liep voort. De voormiddag bleef nevelachtig, doch de namiddag was helder. Voedsel had ik niet, doch

gelukkig volop tabak. Dit hielp tegen den honger.

Omstreeks twaalf uur des nachts kwam ik aan tegen de helling van een berg. Natuurlijk moest mijn weg maar gedurig gaan langs bergen en door bosschen, uit vrees van ontdekt te worden. In den nacht na den tweeden dag sliep ik weder op een berg, ditmaal op den top. De honger begon mij te kwellen. Mijn toestand was hachelijk. Goed gewapend zijnde, en met volop wild rondom mij, mocht ik het geweer, uit vrees van ontdekking, niet gebruiken. Mijn eenigste hoop was dat ik een of ander mede-kleurling kon ontmoeten op eene eenzame plaats, en aldus aan voedsel komen. Doch die hoop was ijdel.

* * *

Bij het aanbreken van den morgen van den vierden dag, kwam ik aan bij de pont aan de Vaalrivier. Gelukkig ging er juist een wagen over. Ik deed als behoorde ik tot dien wagen, hielp stooten om hem op de pont te krijgen, sprong subiet op het vaartuig en kwam alzoo veilig te land op den tegenovergestelden oever. Nu was het Vrijstaatsch gebied! O, welk een gevoel van dankbaarheid en veiligheid rees er bij mij op! Thans stond de kans mij helder

voor oogen om toch weer eens mijne woning in het westen te bereiken.

Nadat de wagen, waarop een boerenfamilie zich bevond, van de pont afgenomen was, zeide de eigenaar tot mij:

„Kijk, oû ta, de pont gaat terug, gij moet u haasten, anders zijt gij te laat om er weer op te komen.”

„Nee, baas,” was mijn antwoord, „ik ga niet terug.”

Hij zag mij veelbeteekenend aan, en vroeg: „Maar hoe schijnt het mij dan of gij aan het wegloopen zijt uit den Transvaalschen oorlog?”

Daar ik nu op Vrijstaatschen bodem stond, bekende ik gulweg de waarheid, verhaalde de geheele geschiedenis, en vroeg meteen op nederige wijze om voedsel. Dit werd mij dadelijk en op bereidwillige wijze gegeven.

Nadat de honger gestild was, trad de baas met mij in gesprek en verhaalde in het geheim dat ook hij met zijn gezin aan het vluchten is. Hij was ter nauwernood het kommandeeren ontkomen. Ik werd uitgenoodigd om een paar dagen bij zijn wagen uit te rusten, welke uitnoodiging gretiglijk werd aangenomen, want, inderdaad, ik was erg afgemat.

Op den derden dag gaf mijn vriendelijke weldoener mij heel wat voedsel mede voor den

weg, en ik zette de reis voort. Na eenige dagen kwam ik aan bij een hotel. Hier gelukte het mij het geweer aan den man te brengen tegen een pond sterling. Dit geld hielp mij totdat ik zeker dorp in de Kaapkolonie bereikte. Gelukkig gingen er juist eenige wagens van deze plaats naar het Westen. Ik maakte mijn toestand bekend, en wij werden het eens dat ik als leider van een der wagens kon medegaan. Dit werd gedaan, en op den bepaalden tijd werd mijne woning bereikt. Of ik niet blijde was!

Geliefde lezer, welk eene ramp is oorlog! Hoe dankbaar moeten wij niet zijn wanneer vrede te lande heerscht. Hieraan wordt niet genoeg gedacht. Mocht de dag spoedig aanbreeken waarop er nooit meer oorlog zal zijn. Gelukkig wint het gevoelen meer en meer veld dat verschillen tusschen volkeren niet meer met het zwaard moeten worden beslecht, maar door arbitrage vereffend.
